

Asia: VN/27993/2024

Lausuntopyyntö Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelman luonnoksesta vuosille 2026-2033

1 Johdanto

1. Johdanto

Toimeenpanon luonnos on sisällöllisesti kattava ja rakenteeltaan selkeänä. Toivomme, että toimeenpanosuunnitelman kautta vahvistetaan kansallista sitoutumista sukupuolistuneen väkivallan systemaattiseen torjumiseen, jossa hyödynnetään laajasti poikkisektoraalista asiantuntemusta

1.1 Toimeenpanosuunnitelman valmistelu ja lähtökohdat

Toimeenpanosuunnitelman valmistelutyössä on tehty laajaa osallistamista ja asiantuntijatyötä, myös kolmannen sektorin asiantuntijuus huomioon ottaen. On hyvä, että valtioneuvoston tasolta osoitettu muu työ naisiin kohdistuvan väkivallan, sukupuolistuneen väkivallan ja perhe- ja lähisuhdeväkivallan torjumiseksi on huomioitu tässä toimeenpanosuunnitelmassa.

1.2 Toimeenpanosuunnitelman rakenne

Rakenteellinen jaottelu Istanbulin sopimuksen peruseräpäätösten mukaan on johdonmukainen. On hyvä, että moniperustainen syrjintä on nostettu esiin väkivallan ennaltaehkäisyssä ja torjunnassa.

Loisto settlementti ehdottaa, että myös nuoruus mainittaisiin toimeenpanosuunnitelmassa erillisenä haavoittuvuustekijänä sekä ikävaiheen että muiden mahdollisten intersektionaalisten näkökulmien perusteella. Nuoruus itsessään on herkkä ja haavoittuva kehitysvaihe aikuisuuden kynnyksellä. Kun sen yhdistää muihin intersektionaalsiin tekijöihin (esim. seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön kuuluminen, vammaisuus, maahanmuuttajatausta tai kodin ulkopuolelle sijoittaminen, haavoittuvuuden porttiteoria moninkertaistuu erilaisille väkivaltakokemuksille. Nuoruuden esiin nostaminen toimeenpanosuunnitelmassa toisi painoarvoa nuorten erityisen tuen palveluiden turvaamiselle.

Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan tietopohjan vahvistaminen koetaan Loisto settlementissä tärkeänä ja Loisto settlementti toivoo, että myös tiedonkeruun rakenteisiin sisällytettäisiin intersektionaalisuus, jotta riskitekijät ja haavoittuvien ryhmien tarpeet ja näkökulmat tulisivat huomioiduksi myös toimeenpanosuunnitelman ohjauksessa ja poliittisessa päätöksenteossa tosiasioihin tietopohjaan nojaten.

1.3 Toimeenpanosuunnitelman toteutuksen koordinointi ja seuranta

Koordinoinnin vahvistaminen on keskeistä. Toivomme, että myös järjestöjen asemaa koordinaattiorakenteissa vahvistetaan ja tehdään näkyväksi sekä toimeenpanosuunnitelmassa kuin myös arvioinnin mittareissa.

Toimeenpanosuunnitelmassa todetaan että: Toimeenpanosuunnitelman toimenpiteiden toteutukselle ei ole osoitettu erillistä rahoitusta, joten toimenpiteitä toteutetaan pääasiassa eri hallinnonalojen määrärahakehysten puitteissa. Määrärahojen puitteissa voidaan ehkä saada jämäkällä fokusoinnilla aikaan edistystä, mutta huolestuttavaa on hallituksen suunnitellut avustusleikkaukset sote-järjestöihin, jotka toteuttavat merkittävän osan väkivaltatyön ennaltaehkäisystä ja väkivallan kokijoiden ja tekijöiden tukityöstä. Leikkauksilla on toteutuessaan vaikutusta sekä ennaltaehkäisyyn, väkivallan kokijoiden ja tekijöiden palveluihin ja tiedonkeruuseen ja toimeenpanosuunnitelmassa mainittujen toimien yhteensovittamiseen kansallisella tasolla.

1.4 Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan esiintyvyys

Tietopohjan esittely on kattava ja hyvä. Esitämme, kuten edellä mainitsimme, nuorten kokeman väkivallan muotojen ja erityispiirteiden tarkempaa käsittelyä, vaikkakin kouluterveyskyselyn tuloksia onkin jo sisällytetty kappaleeseen.

Kodin ulkopuolelle sijoitetuilla nuorilla ja nk. hatkanuorilla on moninkertainen riski joutua seksuaalisen hyväksikäytön ja seksuaaliväkivallan kokijoiksi, ja tapauksissa on myös ihmiskauppaan liittyviä piirteitä. Seksuaalisen väkivalta digitaalisessa ympäristössä (grooming tai sextortion) kohdistuu myös usein nuoruusikäisiin tyttöihin.

Ennaltaehkäisevän työn tärkeyttä vahvistaisi maininta asenneilmapiirin muutos liittyen naisen itsemääräämisoikeuteen ja väkivallattomuuteen (Nytkis ry:n ja väkivaltaobservatorion tutkimus 2024).

2 Tavoitteet ja toimenpiteet

2 Tavoitteet ja toimenpiteet

-

2.1 Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ennaltaehkäisy

Kannatamme kasvatuksen ja opetuksen roolin vahvistamista väkivallan ennaltaehkäisyssä. Sekä lasten ja nuorten että aikuisten kasvatukseen/koulutukseen tulisi sisältyä kulttuurisensitiivinen lähestymistapa.

Eri kielisten materiaallinen tuottaminen on sinänsä perusteltua ja kannatettavaa. Loisto settlementin kokemuksen mukaan suuri osa tukeen hakeutuvista asiakkaista tietää mitä väkivalta on, mutta tukeen hakeutumista estää vähäinen luottamus viranomaiseen. Tähän saattaa olla syynä aikaisemmat huonot kokemukset viranomaisesta esim. kotimaassa tai huono aikaisempaan asiointiin liittyvä huono kokemus Suomen palvelujärjestelmässä, jossa kulttuurisensitiivisyys ei ole toteutunut. Tiedon tuottamisen ja tietoisuuden lisäämisen ohella painopiste väkivaltatyössä tulisi olla myös luottamuksen rakentuminen viranomaiseen ja muut matalankynnyksen tai jalkautuvan työn muodot väkivallan ennaltaehkäisyssä ja tukityössä

2.2 Väkivallan uhrien tuki ja palvelut väkivallan kaikille osapuolille

Tuemme SERI-tukikeskusten laajentamista ja saavutettavuuden parantamista. Erityisesti nuorille, vähemmistöille ja vammaisille tulee kehittää saavutettavia ja turvallisia palveluja. Moniammatillisten mallien kuten MARAK-menetelmän kehittämisessä tulee huomioida kunniaan liittyvä väkivalta riskitekijänä.

Väkivaltatyössä tulisi huomioida aikaisempaa enemmän trauman vaikutukset ja traumatyöskentely. Tämän vuoksi Loisto settlementin mukaan olisi ensisijaisen tärkeää turvata väkivallan kokijoille pitkäjänteinen traumasensitiivinen tuki. Nykytrendi suosii lyhytterapiaa tai itsehoito-ohjelmia, jotka harvoin auttavat riittävässä määrin erityisesti seksuaaliväkivaltaa kokenutta.

2.3 Väkivallan uusiutumisen estäminen ja rikosvastuun toteutuminen

Pidämme tärkeänä, että väkivaltarikosten esitutkinta ja oikeusprosessit ovat uhrilähtöisiä ja sensitiivisiä. Sekä lainsäädännössä että rikosprosessissa on etenkin kunniaan liittyvän väkivallan osalta tärkeä kiinnittää huomiota kunniaan liittyvän väkivallan erityispiirteisiin, kuten väkivallan kollektiiviseen luonteeseen, valtasuhteisiin ja kunniaan liittyvän konfliktin osapuolten keskinäisiin riippuvuussuhteisiin.

Marak-menetelmän lakisääteisyys ja väkivaltatyön riittävästi resursoitu ja hyvin johdettu koordinaatio on edellytys laadukkaalle poikkisektoraalisen väkivaltatyön toteutumiselle hyvinvointialueilla. Uhrien pääsyä palveluihin (toimenpide 3.2) takaa väkivaltatyötä tekevien sote-järjestöjen rahoituksen turvaamista vähintään nykyisellä tasolla.

Tekijätyön ja väkivallan katkaisuohjelmien saatavuutta tulisi lisätä valtakunnallisesti ja sovittaa yhteen muiden palvelujen kanssa.

2.4 Toimien yhteensovittaminen ja tiedonkeruu

Kannatamme ilmiölähtöistä ja sukupuolittunutta tiedonkeruuta, johon myös järjestöt osallistetaan. Tiedonkeruussa ja raportoinnissa on hyvä huomioida intersektionaalisuus, joka osaltaan varmistaisi, että erilaiset riskitekijät ja haavoittuvien ryhmien tarpeet ja näkökulmat tulisivat huomioiduksi.

Yleisiä huomioita

Yleisiä huomioita

Loisto Setlementti kiittää mahdollisuudesta kommentoida Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelman luonnosta. Järjestössämme tehdyn ruohonjuuritason ja asiantuntijatyön kautta tuomme kommenteissamme erityisesti esiin nuorten ja seksuaalista väkivaltaa ja kunniaan liittyvää väkivaltaa kokeneiden tarpeet palveluiden saavutettavuuden ja turvallisuuden lisäämisen näkökulmasta.

Loisto Setlementti näkee toimeenpanosuunnitelman keskeisenä keinona edistää Istanbulin sopimuksen velvoitteiden toteutumista Suomessa. Uudesta toimeenpanosuunnitelmasta ja Petteri Orpon hallitusohjelman lähisuhdeväkivaltaan liittyvistä kirjauksista huolimatta on tuotava esiin vakava huoli suunnitelluista leikkauksista järjestöavustuksiin. Avustusleikkaukset ovat kohdistumassa sote-järjestöihin, joilla on merkittävä vastuu niin väkivallan ennaltaehkäisystä kuin väkivallan kokijoiden ja tekijöiden tukityöstä. Järjestöavustusten leikkausten kohdistuessa sote-järjestöihin, tullaan naisiin ja perheisiin kohdistuvassa väkivallassa ottamaan taka-askelia toimeenpanosuunnitelmasta huolimatta.

Ollila Kari
Loisto setlementti ry